

Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak

Özet

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen Gümrük Kaçakçılığı suçlarında Kanunda belirtilen hususlar üzerine farklı durumlar oluşabilmektedir. Bu durumda ise Türk Ceza Kanunu'nda düzenleme alanı bulunan ve buna uygun olarak, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda da düzenlenen iştirak kavramı söz konusu olacaktır. Bu eş düzenlemeler dikkate alınarak Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak hükümlerinin tanımsal ve sonuçsal incelemeleri yapılarak, İştirak hükümlerinin işlevine ilişkin bir incelemenin ortaya konması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gümrük Kaçakçılığı Suçu, Suça İştirak, Yardım, Fail, Faillik, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu.

JEL Sınıflandırma Kodu: K34

In Share Customs Smuggling With All Aspects of Crime

Abstract

In the Customs Anti-Smuggling is organized crime Trafficking Act different situations on the issues specified in the law may occur. In this case, as in the Turkish Criminal Code with regulations and accordingly, the concept of participation in the Anti-Smuggling Law will be held in question. This is considering co-regulation Customs Smuggling of associates and consequential definitional provisions in criminal investigations were made, aimed to put forward a study on the function of the provisions associates.

Keywords: Customs Smuggling Crime, Crime Associates, help perpetrator Agency and, the Anti-Smuggling Act.

JEL Classification Codes: K34

Giriş

Ülkemizde Gümrük Kaçakçılığı suçunun caydırıcı olması için çalışmalar yapılmış ve bu amaçla cezalandırma müesseseleri düzenlenmiştir. Makalemizin konusu olan iştirak kavramından hareket ile bu müesseselerin uygulama aşamalarına değinelim.

1.Gümrük Kaçakçılığı

1.1.Kaçakçılık Kavramı

Kaçakçılık kavramı sözlük anlamı itibarıyla bir devletin yasalarına karşı gelinerek yapılan ticaret ya da bir ülkeye gümrüğü ödenmemiş, yasaklanmış bir malı sokmak veya gizli olarak kaçırma işi olarak belirlenebilir.

Kaçakçılık; hukuk terminolojisine göre, bir malın yasalara aykırı olarak gizli yollardan ülkeye sokulması ya da gümrüklü eşyayı gümrük vergisi ya da diğer sorumlulukları ödemediği takdirde sokabilmek için girilen hileli ve yasadışı eylemlerdir.

Kaçakçılık yapan kişiye kaçakçı denmektedir. Gümrük vergisinden kaçmak, ihracat ya da ithalat yasasını aşmak için başvurulan bir yoldur. Kaçakçılığa genellikle vergilerle ticari değeri yükselen ürünler (Örn: çay, kahve, şeker, sigara, içki, akaryakıt) ya da yasak altına alınan mallar konu olur. Bu sayede vergi yüklerinden arınmış mal ile daha fazla maddi getiri elde edilebilmekte ve kaçakçılık ekonomisi olarak kayıt dışı bir gelir ortamı oluşabilmektedir.

Ülkemizde kaçakçılık suçu, işsizlik olan bölgeler için ekonomik bir çare, bazı şirketler açısından rekabet elde edebilmek için çözüm yolu ya da terör örgütlerinin finansmanı için gelir getirici faaliyet olması nedeniyle, bu yola başvuruları çare olarak görülmektedir. Bu gerekçelerle kaçakçılık fiillerinde artış görülmektedir. Bu nedenle kaçakçılık yasasında değişiklik yapılmış, bu suçu işleyenlere ağır cezalar getirilmiştir. Devletin amacı bu sayede kaçakçılıkla mücadele ederek yasal ticaretin yapılmasını sağlamak ve vergi kaybını önlemektir.

1.2.Gümrük Kavramı

Bir ülkeye giren ya da ülkeden çıkan her türlü eşyanın kontrolünü ifade eden Gümrük kavramı, bu işlemlerin yapıldığı yer için de kullanılmaktadır” şeklinde tanımlanmaktadır. Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinde de konuya ilişkin tanımlar yer almaktadır.

Doğrudan doğruya gümrük kavramına ilişkin bir tanım verilmemiş olsa da bu maddede gümrük vergisi, gümrük idaresi, gümrük kontrolü gibi kavramlarının tanımlarına verilmiştir. Buna göre: “Gümrük idaresi veya idareleri” deyimini, gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını; “Gümrük vergileri” deyimini, ilgili mevzuat uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümünü; “Gümrük kontrolü” deyimini, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımında bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları; ifade etmektedir.

2. 5607 Sayılı Kanun Kapsamında Kaçakçılık Suçları

2.1.Konu Kapsamı

2005 yılında yeni TCK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte suç tanımı ve yaptırımlara ilişkin özel hükümler içeren bütün kanunlarda olması gerektiği gibi Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun da yeni TCK'nın suç ve yaptırım teorisine yönelik benimsediği ilkeler çerçevesinde düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu itibarla 2003 yılında yürürlüğe giren 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu yerine 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu 31 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Nitekim 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun genel gerekçesinde de, TCK m.5 ve Kabahatler Kanunu m.3 çerçevesinde 4926 sayılı Kaçakçılıkla

Mücadele Kanunu'nun suç ve kabahatlere ilişkin düzenlemelerinin TCK ve Kabahatler Kanununa paralel hale getirilmesi amacıyla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ihdas edildiği ifade edilmiştir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında kaçakçılık suçları ithalat ve ihracat kaçakçılığı olarak iki kısımda ele alınmıştır. Kaçakçılık suçları ise ekonomik suçlar kategorisinde yer alan suçlardır. Bu çerçevede ekonomik suç, kayıt altına alınamayan, kamu otoritesi tarafından kontrol edilmeyen, kamu düzenini korumayı amaçlayan nitelik taşımakta ve cezalandırılmaktadır. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında suç veya kabahat oluşturan hareketin konusunu taşınır nitelikte bir eşya oluşturacaktır.

2.2.İthalat Kaçakçılığı Suçları

2.2.1. Eşyayı Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmaksızın Türkiye'ye İthal Etmek Suçu

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3/1. maddesine göre: "Eşyayı, gümrük işlemlerine tâbi tutmaksızın Türkiye'ye ithal eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, belirlenen gümrük kapıları dışından Türkiye'ye ithal edilmesi halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır".

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3/1. fıkrasında belirlenen bu suçun konusu eşyadır. Ancak burada ifade edilmelidir ki bu suçun oluşabilmesi için eşyanın ithal edilmesi yasak olmayan nitelik taşıması gerekmektedir. İthal yasak bir malın yurda sokulması durumunda bu suç değil 7. fıkrada yer alan ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ithal etmek suçu oluşacaktır. Nitekim ithali yasak olan bir eşyanın ithali durumunda eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulması imkânı da olmayacaktır. Yani bu durumda hem 1. hem 7. fıkra hükümlerinin ihlali söz konusu olabilecektir.

Suçun konusunu oluşturacak eşyanın ithali mümkün eşya niteliği taşımasının yanında bir başka özelliği de gümrük vergilerinden muaf tutulmamış bir eşya olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu suçla korunan en temel yarar kanaatimizce devletin hâkimiyet yetkisidir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek hareketler ilk olarak devletin sınırları çerçevesinde kullanmak istediği ve kurallara bağlı olduğu mal giriş çıkışını kontrole ilişkin hâkimiyetini doğrudan ihlal edici nitelik taşıyacaktır.

Suçun faili yurda mal ithal etmek isteyen herkes olabilecektir. Bu çerçevede suçun özgü suç niteliği taşıdığını söylemek mümkün olmayacaktır. Failin Türkiye'ye girmesi yasak olmayan veya gümrük vergilerinden muaf olmayan bir malı gümrük işlemlerine tabi tutmadan yurda sokması yeterli olacaktır. Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket madde ikili biçimde belirlenmiştir. Basit şekilde suçun maddi unsurunu oluşturan hareket gümrük işlemlerine tabi tutmadan eşyayı Türkiye'ye ithal etmek şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Suçun nitelikli şeklinde ise eşyanın belirlenen gümrük kapıları dışından Türkiye'ye ithal edilmesidir.

Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın Türkiye'ye ithal etme ve eşyanın, belirlenen gümrük kapıları dışından Türkiye'ye ithal edilmesi suçu açısından genel kastın varlığı yeterlidir. Burada kast failin eşyanın gümrük kontrolü dışında tutulmasına yönelik olmalıdır. Bu kapsamda failin amacının suçun oluşması açısından bir önemi yoktur. Örneğin fail, fiilini ticari amaçla gerçekleştirebileceği gibi bir başka amaçla ya da bir başka suçta kullanmak amacıyla da gerçekleştirebilir.

Failin eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın Türkiye'ye ithal etmeye yönelik fiili açısından kasta aranan bilme ve isteme unsurlarının karşımıza çıkması gerekmektedir. Burada fail eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmadan eşyayı yurda sokma hareketini gerçekleştirmeyi istemeli ve ayrıca eşyanın da gümrük işlemlerine tabi tutularak ithal edilmesi

gerektiğini bilmelidir. Failin hareketi kastettiği suçta yönelmiş olmalıdır.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3/1. maddesinde eşyanın gümrük kapıları dışından Türkiye'ye ithal edilmesi; eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın Türkiye'ye ithal edilmesi fiilinin nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Bu nitelikli halin uygulanmasıyla failin cezası suçun normal şekline göre üçte birden yarısına kadar arttırılacaktır. Gümrük kapıları dışında eşya ithal etme fiilinin eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmadan ithal etme fiiline göre daha ağır ve istisması kolay olması dolayısıyla nitelikli hal olarak düzenlendiği ifade edilmektedir.

Bu suç açısından iştirakin her türünün gerçekleşebileceğini ifade edebiliriz. Bu kapsamda failde olduğu gibi, suçta iştirak edecek kişiler açısından bir özellik aranmamaktadır. Burada iştiraktan dolayı sorumluluğun doğabilmesi için iştirak edecek kişilerin kastı ve fiilin gerçekleşmesine yönelik hareketlerinin varlığı aranacaktır. Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu tutulur. Bu hüküm çerçevesinde gümrük işlemi yapmaksızın eşya ithal etme veya gümrük kapıları haricinde eşya ithal etme suçu üzerinde birlikte hâkimiyet kuran kişiler müşterek fail olarak sorumlu tutulacaklar ve bunların her biri suç için öngörülmuş cezayla cezalandırılacaklardır.

2.2.2.Eşyayı Sahte Belge Kullanmak Suretiyle Gümrük Vergileri Kısmen veya Tamamen Ödenmeksizin Türkiye'ye İthal Etmek Suçu

Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçun için kurucu unsuru olan belge kavramının ne olduğu yönünde ceza kanunumuzda herhangi bir tanımlama söz konusu değildir. Bu kavram doktrine ve uygulamaya bırakılmıştır. Doktrinde belge

kavramı ve belgenin unsurlarına ilişkin bir görüş birliği sağlanamamıştır. TCK m.204 gerekçesinde ise belge kavramı yazılı kâğıt olarak ifade edilmiştir. Belge kavramı özet olarak “olayları nakleden, içerdiği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve muayyen kimse tarafından oluşturulan her türlü yazı” şeklinde ifade edilmektedir.

TCK'da üç çeşit belgeden söz edilmektedir. Bunlar resmi belge, özel belge ve resmi belge hükmündeki belgelerdir. Resmi belgeden bahsedilebilmesi için belgenin bir kamu görevlisi tarafından, görevi gereği ve kanunda öngörülen usule göre hazırlanmış olması gerekmektedir.

Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi cezalandırılır. Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi cezalandırılır. Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır (TCK m.204).

Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi de cezalandırılacaktır. Ancak bu suçun kamu görevlisi tarafından islenmesi durumunda failin cezası arttırılacaktır(TCK m.205). Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi cezalandırılacaktır(TCK m.206).

Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan; bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi cezalandırılacaktır (TCK m.207). Burada sahte belgenin kullanılması, seçimlik hareket olarak değerlendirilen, resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak sahte belge

düzenleme veya değiştirme fiilleriyle birlikte gerçekleşmelidir. Yani burada kullanım suçun oluşumu için zorunlu bir şart olarak aranmaktadır. Burada kullanılmadan bahsedilebilmesi için maddi bir kullanım tek basına yeterli değildir bunun yanında hukuki kullanım da söz konusu olmalıdır. Gerçek bir özel belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi de cezalandırılacaktır (TCK m.208).

Fıkra düzenlenen suç açısından korunan hukuksal yarara ilişkin ikili bir değerlendirme yapılması mümkün olacaktır. Bu çerçevede evrakta sahtecilik açısından kamu güveninin korunmak istediği ifade edilebilir. İkinci olarak ise korunan hukuksal yararın devletin egemenlik hakkı olduğunu ifade edebiliriz. Bu fıkra kapsamında yapılan hareketlerle de devletin sınırları ve gümrük kapıları vasıtasıyla belirlediği kurallara aykırı olarak eşya girişi söz konusudur. Yine bu çerçevede vergilendirme yönünden bir zafiyet doğacağı için devletin ekonomik düzeninin ihlali de söz konusu olacaktır.

Suçun faili açısından kanunda herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Suç özgülü suç niteliği taşımamaktadır ve herkes tarafından islenebilir niteliktedir. Bu durumda fail sahte belge kullanarak gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemeyen ve bu suretle eşyayı ithal eden herkes olabilecektir. Ancak kanunun 4/4. maddesinde belirtilen nitelikli halin uygulanabilmesi için failin maddede belirtilen kişilerden biri olması gerektiği için bu nitelikli hal açısından özgülü suçun varlığından bahsedilebilecektir. Tüzel kişiler aracılığıyla suçun islenmesi durumunda ise tüzel kişilere yönelik koruma tedbirlerine başvurulabilecektir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketi sahte belge kullanarak gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeden bir malın ithal edilmesi olarak belirlemek mümkündür. Suçun konusu ise gümrük vergilerine tabi ithali mümkün mallardır. Önemle üzerinde durulması gereken bir konu da sahte bel-

ge kullanarak kısmen ya da tamamen ödenmeyen verginin gümrük vergisi olması gerektiğidir. Bunun dışında gümrük vergisi tam olarak ödenmiş ve fakat KDV gibi bir başka verginin eksik ödenmesi durumunda bu suç oluşmayacaktır. Böyle bir durum vergi hukukunun konusuna girecek ve değerlendirme de bu çerçevede yapılacaktır.

Bu suç kasten işlenebilen bir suçtur. Failin kastının gümrük vergilerinin kısmen ya da tamamen ödenmemesi suretiyle yurda mal ithali şeklinde ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Ayrıca failin sahte belgeyi kullanmaya yönelik bir kastının bulunması da gerekmektedir. Failin sahte belge kullanmaya yönelik bu kastının ayrıca gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeden mal ithaline de yönelmiş olması gerekmektedir. Burada gümrük vergilerinin kısmen ya da tamamen ödenmemesi yönünde bir kast arandığı için failin bu yönde özel bir kastının varlığı gerekmektedir. Failin belgenin sahte olduğunu bilmemesi durumunda kastının varlığından bahsedilemeyecektir. Belgenin sahte olma ihtimalini bildiği halde bunu araştırmadan, vergilerin bu sayede kısmen ya da tamamen ödenmemesi olasılığını kabullenerek hareket edilmesi halinde olası kast söz konusu olacaktır.

Suçta her türlü iştirakin mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Burada fail sahte evrakı düzenleyen kişi olabileceği gibi sahte evrakı düzenleyen bir başkası da olabilecektir. İştirakin varlığından bahsedilebilmesi için iştirak iradesinin varlığı şartı da aranacaktır. Eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin Türkiye'ye ithal suçunda suçu birlikte gerçekleştiren kişilerden her birisi fail olarak sorumlu tutulacaktır. Gümrükten normal şekilde mal ithal eden kişide bu şekilde bir düşüncesi olmadığı halde sahte belge kullanarak gümrükten mal geçirip daha az ya da hiç vergi ödememesi yönünde yönlendiren kişi azmettiren olarak sorumlu tutulacaktır. Ayrıca suçta maddi ya da manevi yardım şeklinde iştirak de mümkün olacaktır.

2.2.3. Transit Rejimi Çerçevesinde Taşınan Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşyayı, Rejim Hükümlerine Aykırı Olarak Gümrük Bölgesinde Bırakmak Suçu

5607 Sayılı Kanunla düzenlendiği şekli ile Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçla da devletin hâkimiyet yetkisinin ihlal edildiğini söylememiz mümkün olacaktır. Nitekim burada fail eşyayı normalde gümrük bölgesi içinde bırakmaması gerekirken bu şekilde davranmaktadır. Yapılan fiille yetkililerin iradeleri fesada uğratılmaktadır. Bu şekilde ödemesi gereken vergileri ödememekte ve devletin kontrol yetkisi kapsamına tecavüz etmektedir. Burada vergilerin ödenmemesi neticesinde ekonomik bir ihlalin varlığı da söz konusudur.

Bu suçun faili transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişidir. Transit rejiminde hak sahibi olan asıl sorumlu kişinin eşyayı öngörülen süre içerisinde ve gümrük idareleri tarafından eşyanın ayniyetinin tespiti amacıyla alınan önlemlere uymak suretiyle, varış gümrük idaresine sağlam ve noksansız olarak sunmak ve transit rejimine ilişkin hükümlere uymakla yükümlü olduğunu göz önünde bulundurursak bu çerçevede asıl sorumlu niteliğindeki herkes bu suçun faili olabilecektir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket serbest dolaşımda bulunmayan bir eşyanın, transit rejimi kapsamında taşınması söz konusuyken, transit rejimi hükümlerine aykırı olarak Türkiye’de gümrük bölgesinde bırakılması şeklinde karsımıza çıkmaktadır. Bu sayede eşya serbest dolaşıma girmektedir. Bu unsurlardan birisinin eksik olması durumunda suç oluşmayacaktır.

Bu suç kasten işlenebilen bir suç niteliğindedir. Burada kastın bilme unsuru kapsamında failin eşyanın transit rejimi kapsamında taşındığını, eşyanın serbest dolaşımda bulunmadığını ve eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bıraktığını bilmesi gerekmektedir. İsteme unsuru açısından ise failin belirli özelliklere sahip bu eşyayı transit rejimi hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakması fiilini belirleyebiliriz. Burada failin eşyanın gümrük bölgesinde bırakılmasına ilişkin genel kastının varlığı suçun oluşumu açısından yeterlidir. Yani suçun oluşumu için özel kastın varlığı aranmayacaktır.

Suçta her türlü iştirakin mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Eşyayı transit rejimi hükümlerine aykırı olarak bırakan kişi eşyayı taşıyan kişi olabileceği gibi onun dışında birisi de olabilir. Bu durumda hem eşyayı taşıyan hem de eşyanın gümrük bölgesinde bırakılmasını sağlayan kişilerin müşterek fail olarak nitelendirilmesi mümkündür. Yukarıda da belirttiğimiz gibi transit rejiminde hak sahibi olan asıl sorumlu kişi, transit rejimine göre taşındığını bilerek eşyayı kabul eden taşıyıcı veya alıcı ve eşyanın taşınmasına eşlik eden memur müşterek fail olarak hareket edebilecektir.

Transit rejimi çerçevesinde eşyayı taşıyan kişiye cebir veya tehdit uygulayan ve bu sayede de eşyanın rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde kalmasını sağlayan kişi dolaylı fail olarak nitelendirilebilecektir. Suça azmettirme de söz konusu olabilecektir. Normalde transit rejimlerine uygun şekilde eşyayı taşıyan kişiye telkinlerde bulunarak onun eşyayı transit rejimlerine aykırı olarak gümrük bölgesi içine bırakmasının sağlanması durumunda azmettirme söz konusu olacaktır.

Eşyayı transit rejimlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmayı düşünen kişinin bu düşüncesini kuvvetlendiren, kişinin ne şekilde gümrük bölgesinde bırakılabileceği yönünde yol gösteren, eşyanın gümrük bölgesine bırakılması sırasında araç sağlayan kişi de yardım eden olarak sorumlu tutulabilecektir. Ancak yardım eden kişinin maddi yardımı,

suçun oluşumu açısından zorunlu nitelik taşıyorsa yardım etmeden değil müşterek faillikten dolayı sorumluluğu söz konusu olacaktır.

2.2.4. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dâhilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Sahte Belge ile Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapmak Suçu

5607 Sayılı Kanunda düzenleme şekli ile belli bir amaç için kullanılmak üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Suçun konusunu oluşturan eşya belli bir amaçla kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen bir eşya olarak karsımıza çıkmaktadır.

Burada da ikinci fıkrada olduğu gibi belgede sahtecilik fiili karsımıza çıktığı için ilk olarak kamu güveninin korunmak istendiği ifade edilebilir. Bunun yanında kanunda yer alan gümrük rejimlerine aykırı davranış söz konusu olması dolayısıyla devletin egemenlik yetkisinin ihlali de söz konusu olacaktır. Nitekim burada gümrük rejimlerinin düzenlenmesi ile hedeflenen ekonomik amaçların da önüne geçilmiş olacaktır. Gümrük rejimlerinin ekonomik etkilerinin olduğunu da dikkate alacak olursak bu rejimlerin ihlali durumunda devletin ekonomik kaybının da önlenmesinin amaçlandığı ifade edilebilecektir.

Suçun faili belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi yapan herkes olabilecektir. Bu kişi eşyayı ülkeye geçici ithalat rejimi veya dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getiren birisi olabileceği gibi bunun dışındaki üçüncü kişiler de olabilir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket eşyanın sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi yapılması-

dır. Ancak burada söz konusu olan eşyanın belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilmiş olması gerekmektedir.

Suç kasten işlenebilen bir suç niteliği taşımaktadır. Failin kastının eşyanın belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi yapmayı kapsamaması gerekmektedir. Bunlardan herhangi birisi açısından failin kastının bulunmaması durumunda suçun olduğundan bahsedilmesi mümkün değildir.

Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, sahte belge ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapma suçuna her türlü iştirak mümkündür. Suç üzerinde hâkimiyet kuran kişileri müşterek fail olarak nitelendirebiliriz. Fail sahte evrakı kendisi düzenleyip, eşyayı yurt dışına çıkarmış gibi yapılması işlemini kendisi yapabileceği gibi sahte evrakı bir başkasına da hazırlatmış olabilir. Evrakta sahtecilik suçuna iştirake ilişkin bilgiler yukarıda verildiği için burada tekrar edilmeyecektir. Ancak sahte belgeyi hazırlayan kişinin burada belirtilen suça ilişkin iştirak iradesi müşterek fail olarak sorumlu tutulabilmesi için aranacak en önemli koşuldur. Aksi takdirde ilgili kişi sadece evrakta sahtecilikten sorumlu tutulacaktır.

Bunun yanında sahte belgeyi hazırlayan kişinin olay üzerindeki hâkimiyetinin de müşterek fail olarak sorumluluğunun belirlenmesi için tespit edilmesi gerekmektedir. Burada dolaylı faillik de söz konusu olabilecektir. Özellikle kendisine cebir veya tehdit uygulanarak bu suçu işlemesi sağlanan kişiye cebir veya tehdidi uygulayan kişi dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Geçici ithalat veya dâhilde işleme rejimi kapsamında ülkeye getirdiği eşyaları sahte belge ile yurt içinde bırakılması yönünde failde fikir oluşturan kişinin sorumluluğu ise azmettiren olarak belirlenecektir.

2.2.5. 5607 Sayılı Kanunun Üçüncü Maddesinin Birinci İle Dördüncü Fıkralarında Tanımlanan Fiillerin İşlenmesine İştirak Etmeksizin, Bunların Konusunu Oluşturan Eşyayı Bu Özelliğini Bilerek ve Ticari Amaçla Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu

TCK m.165 de “Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi” suçu düzenlenmiştir. Buna göre “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi 6 aydan 3 yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır”. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3/5. maddesinde de TCK da yer alan ve yukarıda belirttiğimiz suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna benzer bir düzenleme yer almaktadır. Ancak Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu özel kanun niteliği taşıdığı için burada 3/5. maddede belirtilen suçlar açısından artık bu hüküm uygulanacak TCK m.165 hükmüne başvurulamayacaktır. Ayrıca burada ticari amaç aranacağı için TCK m.165'e göre bir farklılığın olduğunu da söyleyebiliriz. Nitekim TCK m.165 kapsamında suçun failinin ticari amacı olmasa bile suç oluşacaktır.

5607 Sayılı Kanunda düzenliği şekli ile Birinci ile dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Kaçakçılık suçlarında genel olarak söz konusu olan devletin hâkimiyet yetkisinin ve ekonomik düzeninin de bu suretle korunmak istendiği ifade edilebilir. Suçun faili eşyanın 1 ila 4. fıkra kapsamında belirlenen suçlar kapsamında elde edildiğini bilen ve ticari amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan

veya saklayan herkes olabilecektir. Ancak failin bu fıkralarda belirlenen suçlara herhangi bir şekilde iştirak etmemiş olması gerekmektedir. Bu suçun oluşumu için önceden belirtilen suçlardan birisinin işlenmiş olması gerekmektedir. Bu suçlar kanunda sınırlanarak belirlenmiştir.

Bu fıkroda belirtilen suçun kasten işlenebilen bir suç olduğunu söyleyebiliriz. Ancak burada failin özel kastı aranmaktadır. Nitekim fıkroda failin ticari amaçla belirtilen fiilleri yapması şartı aranmaktadır. Failin malı kar amacıyla satın alıp satması hususu ticari amaç olarak değerlendirilebileceği gibi bunun yanında kaçak nitelik taşıyan fıkra kapsamındaki eşyaları daha ekonomik olarak elde etmek ve kullanmak amacıyla satın alması da ticari amaç olarak değerlendirilebilecektir.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3/5. maddesinde kaçakçılık fiillerine iştirak etmemiş olma şartını aradığına göre bu fiillere iştirak etmiş kişilerin bu fıkra kapsamında cezalandırılmaları söz konusu olmayacaktır. Suçun, satma ve satın alma fiilleri açısından çok failli suç niteliği taşıdığını söyleyebiliriz. Bu suçların oluşabilmesi için alıcının ve satıcının bulunması zorunluluğu söz konusudur. Niteliği itibariyle karşılaşma suçlarının karakteristik özelliğini burada görmekteyiz. Burada cezalandırılmak istenen her bir failin hareketi değil, bu hareketlerin karşılaşmasıdır. Bu şekilde bir karşılaşmanın olmaması durumunda bu suçların oluştuğundan da bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Yapılan açıklamalar çerçevesinde alanla satan arasında bir iştirak ilişkisinin bulunduğu söylenemeyecektir. Fıkra kapsamında belirtilen fiillerin tamamına her türlü iştirak mümkündür.

Fıkroda belirtilen suçun işlenmesinde bir başkasının araç olarak kullanılması durumunda dolaylı faillik söz konusu olacaktır. Bunun dışında asli faille cebir, tehdit uygulanarak suçun gerçekleştirilmesi durumunda da dolaylı faillik söz konusu olabilecektir. Azmettirme şeklinde de fiile iştirak etmek de mümkün olacaktır.

2.2.6.Özel Kanunları Gereğince Gümrük Vergilerinden Kısmen veya Tamamen Muaf Olarak İthal Edilen Eşyayı, İthal Amacı Dışında Başka Bir Kullanıma Tahsis Etme, Satma veya Devretme Ya Da Bu Özelliğini Bilerek Satın Alma veya Kabul Etme Suçu

Kanunda düzenlenen şekli ile Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suç açısından eşyanın belli bir işte kullanılması için ithaline izin verilmiş olması, suçun konusu açısından yeterli olmayacaktır. Bu eşyanın kısmen ya da tamamen vergiden muaf olarak ithal edilmiş olması gerekmektedir. Burada ithalattan sonra gerçekleşen bir suçun varlığından bahsedilebilecektir. Nitekim suçun oluşumu açısından aslında mevzuata uygun olarak ithal edilen bir eşya söz konusu olmakla birlikte, bu eşya üzerinde getiriliş amacına aykırı olarak bir tasarrufta bulunulmaktadır.

Bu suçun düzenlenmesiyle devletin ekonomik düzeninin korunmak istendiğini ifade edebiliriz. İthal edilen eşyayı ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etme, satma veya devretme fiilleri kapsamında suçun failinin gümrük vergisinden kısmen veya tamamen muaf olan eşyanın ithal edilerek verilen kişinin olacağı ifade edilmektedir. Eşyanın satın alınması veya kabul edilmesi fiilleri açısından ise herkesin suçun faili olabileceği belirtilmektedir. Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler eşyanın ithal amacı dışında bir başka kullanıma tahsis edilmesi, satılması, devredilmesi, satılması veya kabul edilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Eşya, vergilerden kısmen ya da tamamen muaf olarak ithal edilmiş olmasına rağmen, ithalat sırasında gümrük tarafından eşyanın ithalinin ardından belli işler için kullanım ya da tüketim şartı aranmamışsa bu suç oluşmayacaktır.

Burada kasten işlenebilen bir suç söz konusudur. Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etmek, satmak veya devretmek fiilleri açısından olası kastın ve doğrudan kastın mümkün olduğu; eşyanın özelliğini bilerek satın alma ve kabul etme fiilleri açısından ise sadece doğrudan kastın söz konusu olabileceği ifade edilmektedir. Buna gerekçe olarak da fıkra da yer alan “özelliğini bilerek” ifadesinin bulunması gösterilmektedir.

Burada suça her türlü iştirakin mümkün olduğunu söylememiz mümkün olacaktır. Ancak bu suç açısından dikkat edilmesi gereken husus suçun konusunu oluşturan eşyanın yurda kaçak olarak sokulmamış olmasıdır. Böyle bir durumun varlığı halinde 5. Fıkra kapsamında islenmiş bir suçun varlığından bahsedilebilecektir. Daha önce suç konusunu oluşturan bir eşyanın varlığı söz konusu olmadığı için eşyanın yurda ithalinde aktif rol oynamış kişinin fıkra da belirtilen hareketlerden birisini yapması durumunda, sorumluluğu 6. fıkra kapsamında yaptığı fiillerden kaynaklanacaktır. Burada satma, devretme, satın alma ve kabul etme fiilleri açısından çok failli bir suçun söz konusu olduğunu ifade edebiliriz. Nitekim burada satan ve alan; devreden ve kabul eden karşılıklı olarak bulunmak zorundadırlar. Bu kapsamda failleri iştirak ilişkisi çerçevesinde değil çok failli bir suç olması dolayısıyla, her birini fiillerinden dolayı sorumlu tutmamız söz konusu olacaktır.

Fıkra da belirtilen hareketlerin müşterek olarak gerçekleştirilmesi mümkündür. Mesela özürülülerin kullanımı için vergiden muaf olarak ithal edilmiş bir aracın birkaç kişi tarafından birlikte satın alınması halinde müşterek faillik söz konusu olacaktır.

Suçta azmettirme şeklinde suça iştirak etmek mümkündür. Bu çerçevede mesela gümrük vergisinden muaf bir aracın sahibini bu aracı satması konusunda ikna eden kişi azmettiren olarak sorumlu tutulabilecektir. Benzer şekilde, bir araç almak isteyen kişiyi daha ucuz alacağı konusunda ikna ederek,

vergiden muaf ve devri yasak olan bir aracı almasını sağlaması durumunda azmettirme söz konusu olacaktır. Bunun yanında kişinin gümrük vergisinden muaf olarak getirdiği eşyasını cebir veya tehdit kullanılarak satmaya zorlayan ve sattıran kişinin sorumluluğu ise dolaylı faillikten olacaktır.

Suçta yardım şeklinde de suçta iştirak edilebilecektir. Mesela gümrük vergisinden muaf olarak ithal ettiği ve satımı yasak olan aracını satmak isteyen kişi ile bu şekilde bir araç almak isteyen kişileri bir araya getireni yardım eden olarak değerlendirmemiz mümkün olacaktır.

2.2.7. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı İthal Etmek Ya Da Eşyanın Bu Özelliğini Bilerek Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu

5607 sayılı kanundaki düzenlemeye göre; İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthal yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.

Fıkra belirlenen suçun konusunu oluşturan eşyanın ithalinin kanun gereği yasak olması gerekmektedir. Failin bu eşyayı ithal etmesi, eşyanın ithali yasak bir eşya olduğunu bilerek satın alması, satışa arz etmesi, satması, taşıması veya saklaması cezalandırılacaktır.

Bu suçla korunan hukuksal yararı kamu düzeni, devletin hâkimiyet yetkisi ve ekonomik düzeni olarak ifade edebiliriz. Nitekim burada yurda sokulması yasaklanan bir eşyanın yurda girmesi ya toplum açısından tehlike doğuracaktır ya da bu nitelikte olmasa da ekonomik düzenin korunması amacıyla ithalatın yasaklanması söz konusu olmaktadır.

Suçun maddi unsuru kapsamında oluşumunu sağlayacak hareketler konusunda fıkra da bir ayırım ya-

pıldığını görmekteyiz. Bu çerçevede faillerin de farklı olduğunu ifade etmemiz mümkün olacaktır. İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ithal etme fiilinin faili herkes olabilecektir. İthal kanun gereği yasak olan eşyanın satın alınmasında ise suçun faili doğal olarak ithali gerçekleştirenin dışında birisi olabilecektir. Satışa arz etme, satma, taşıma ve saklama fiilleri açısından failin herkes olabileceğini ifade edebilirsek de eşyayı ithal eden kişinin bu fiillerinden dolayı cezalandırılması söz konusu olmayacaktır.

Maddi unsuru oluşturan hareketler ithali kanun gereği yasak olan eşyanın ithal edilmesi, ithali yasak olan eşyanın bu özelliğinin bilinerek satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması, saklanması olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede seçimlik hareketli bir suç söz konusudur ve failin bu hareketlerden birisini yapması suçun oluşumu açısından yeterlidir.

Suç kasten işlenebilen bir suç niteliği taşımaktadır. Ancak maddede iki şekilde suçların düzenlendiğini dikkate almamız gerekmektedir. Bu çerçevede ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ithal etme fiili açısından failin hem doğrudan kastla hem de olası kastla hareket edebileceğini ifade edebiliriz. Ancak ithali yasak eşyayı bu özelliğini bilerek satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama fiilleri ise ancak doğrudan kastla işlenebilecektir. Nitekim madde metninde açık olarak bilme unsuru aranmaktadır.

Fıkra kapsamında belirtilen fiillere her türlü iştirak mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama fiillerini gerçekleştiren kişinin ithali yasak olan eşyayı ithal eden kişi olmamasıdır. Her ne kadar kanunda bu fiiller açısından ithal fiilini işlememe şartı aranmamışsa da suçun yapısı gereği bu durum aranacaktır. Suçun müşterek faillik şeklinde birlikte işlenilmesi de mümkün olacaktır. Mesela, ithali yasak bir malın ithalini birlikte gerçekleştirmek üzere anlaşan kişilerin müşterek fail olarak sorumlu tutulmaları söz konusu olacaktır.

Fıkıradaki belirtilen fiillere azmettirme de mümkün olabilecektir. Bu kapsamda ithali yasak bir eşyayı ithal etmesi yönünde failde bir karar oluşturan, bu eşyanın taşınması konusunda ya da alım satımı konusunda failin suç işleme kararını almasını sağlayan kişi azmettiren olarak sorumlu tutulacaktır. Fiil üzerinde hâkimiyeti olmayan fakat suçun işlenmesinin kolaylaşmasını sağlayan kişinin sorumluluğu ise yardım etmeden dolayı olacaktır.

2.3. İhracat Kaçakçılığı Suçları

2.3.1. İhracı Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Türkiye'den İhraç Etmek Suçu

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3/8. maddesinde "İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" denilmektedir.

Burada suçun konusunu oluşturan eşyanın ihracı kanunlar tarafından yasaklanmış bir eşya olması gerekmektedir. Ayrıca burada fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturuyorsa bu madde kapsamında değil özel olarak düzenlendiği suç çerçevesinde cezalandırma söz konusu olacaktır. Burada önemle ifade edilmesi gereken bir konu eşyanın kanunla ihracı yasaklanmış bir eşya değil de Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan ihracata ilişkin rejim kararları çerçevesinde yasaklanmış bir eşyanın söz konusu olması durumunda, bu kapsamda bir değerlendirme yapılamayacaktır.

İhracı kanun gereği yasak olan eşyanın Türkiye'den ihracı suçu açısından korunmak istenen hukuksal yararı ekonomik düzen olarak belirleyebiliriz. Ekonomik değerlerin yanı sıra tabii veya kültürel olarak önem taşıyan eşyaların da yurttan kalmasının sağlanması da korunan hukuki yarar olarak tespit edilebilir.

İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı Türkiye'den ihraç etmek suçunun faili açısından kanunda bir özellik aranmamıştır. Yani suç herkes tarafından işlenebilen bir suç niteliği taşımaktadır. Failin burada eşyanın ihracının kanun gereği yasak olduğunu bilmesi ve bu eşyayı Türkiye dışına çıkarmak istemesi gerekmektedir.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket ihracı yasak olan bir eşyayı Türkiye'den ihraç etmek olarak belirlenebilir. Yani failin eşyayı Türkiye'den çıkarmaya yönelik bir hareketinin bulunması gerekmektedir. İhracı yasak eşyanın yurt içinde bulundurulması suçun oluşumu için yeterli değildir. Suçun tamamlanması için malın gümrükten geçmiş olması gerekmektedir.

İhracı kanun gereği yasak olan bir eşyanın Türkiye'den ihraç edilmesi suçunda failin sorumlu tutulabilmesi için kasten hareket etmiş olması şartı aranacaktır. Burada failin kastının eşyanın ihracı yasak bir eşya olduğu hususunu ve bu eşyanın ihraç edilmesi hususunu kapsamaması gerekmektedir. Yani failin fiili gerçekleştirirken eşyanın ihraç edilmesi kanunlarla yasaklanmış bir eşyanın varlığı konusunda bir bilincinin bulunması ve bu eşyayı ihraç etmeyi istemesi söz konusu olmalıdır.

Suçta her türlü iştirakin mümkün olduğunu ifade edebiliriz. İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı Türkiye'den ihraç etmeye yönelik hareketler üzerinde hâkimiyet kuran kişiler müşterek fail olarak nitelendirilebilir. Örneğin, eşyayı gümrük kapıları dışından yurt dışına çıkarmak isteyen kişi ihracı yasak eşyayı sınırın karşısında yer alan kişiye verse bu durumda bu kişileri müşterek fail olarak değerlendirebiliriz. Burada dolaylı faillik de söz konusu olabilecektir. Özellikle kendisine cebir veya tehdit uygulanarak bu suçu işlemesi sağlanan kişiye cebir veya tehdit uygulayan kişi dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Failde ithali kanun gereği yasak eşyayı ihraç

etme yönünde fikir oluşmasını sağlayan kişinin sorumluluğu ise azmettiren olarak belirlenebilecektir. Bunun dışında eşyanın sınır bölgesine nakline yardımcı olan kişinin sorumluluğu ise hareketin suçun islenmesine etkisi değerlendirilerek belirlenecektir. Burada bu kişinin hareketi suç açısından asli nitelik taşıyor, suçun islenmesini kolaylaştırıyorsa yardım etmeden dolayı sorumluluk doğuracaktır.

2.3.2. İhracat Gerçekleşmediği Halde Gerçekleşmiş Gibi Göstermek ya da Gerçekleştirilen İhracata Konu Malın Cins, Miktar, Evsaf veya Fiyatını Değişik Göstererek İlgili Kanun Hükümlerine Göre Teşvik, Sübvansiyon veya Parasal İadelerden Yararlanmak Suretiyle Haksız Çıkar Sağlamak Suçu (Hayali İhracat Suçu)

5607 sayılı kanunda düzenlenme şekli ile ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

Bu suçla korunan hukuksal yararı devletin vergilendirme yetkisi ve hâkimiyet hakkı olarak belirleyebiliriz. Yapılan fiille yetkililerin iradeleri fesada uğratılmaktadır. Bu şekilde ödemesi gereken vergileri ödememekte ve devletin kontrol yetkisi kapsamına tecavüz etmektedir. Bu düzenleme ile katma değer vergisi iadesi ve ihracata sağlanan her türlü gizli veya açık destek ödemelerinden haksız biçimde yararlanılmasının önüne geçilmek istendiği ifade edilmektedir.

Suçun faili ihracat gerçekleşmediği halde gerçekleşmiş gibi göstermek ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak suretiyle haksız çıkar sağlayan herkes olabilecektir. Burada tüzel kişilerin faaliyetleri çerçevesinde fiilin islenmesi durumunda fail yine gerçek kişiler olacaktır ancak tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine başvurulabilecektir.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3/9. maddesinde yer alan hayali ihracat suçunun iki şekilde işlenebileceğini ifade edebiliriz. Bu kapsamda failin ihracat gerçekleşmediği halde gerçekleşmiş gibi göstermek şeklindeki hareketi seçimlik hareketlerden birisini oluşturmaktadır. Failin gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanması diğer bir seçimlik hareketi oluşturmaktadır.

Fıkra kapsamında yer alan suçlar kasten işlenebilen suç niteliği taşımaktadır. Diğer suçlarda olduğu gibi burada da taksirle işlenmesi cezalandırılmadığı için failin kastı aranacaktır. Ancak kanaatimizce burada aranan kast özel kast niteliği taşımaktadır. Fıkra metnine bakıldığı zaman her iki seçimlik hareket açısından da failin haksız çıkar sağlama şartı aranmaktadır. Bu çerçevede haksız çıkar elde etmeye yönelik kastı bulunmayan failin bu suçtan dolayı sorumluluğu yoktur. Yani failin fiili gerçekleştirirken haksız çıkar elde etme kastının olması gerekmektedir.

Suçta her türlü iştirakin mümkün olduğunu ifade edebiliriz. Bu çerçevede hayali ihracatı birlikte gerçekleştiren kişiler müşterek fail olarak sorumlu tutulacaklardır. Asli failde hayali ihracat yapmaya yönelik herhangi bir fikir yokken bu şekilde hareket etmesi yönünde karar almasını sağlayan kişinin sorumluluğu ise azmettiren olarak belirlenecektir.

Bunların dışında suça maddi yardım veya manevi yardım suretiyle iştirak edilmesi de mümkün olacaktır. Bu çerçevede suç işleme kararı olan failin bu kararını kuvvetlendirmeye yönelik faaliyetlerde bulunan kişinin sorumluluğu yardım eden olarak belirlenecektir. Benzer şekilde failin fiili gerçekleştirmesinde kolaylık sağlayan kişi de yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır. Burada özellikle maddi yardım açısından failin hareketinin suçun işlenmesi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer bu kişinin hareketi suçun işlenmesi için olmazsa olmaz nitelikteyse artık yardım etmeden değil müşterek faillikten sorumluluğu belirlenecektir. Söz gelimi gümrüklerde görevli bir memurun ihracat gerçekleştirmediği halde gerçekleştirilmiş gibi gösteren kişiye yardım etmesi durumunda burada artık yardım etmeden değil müşterek faillikten söz edilecektir.

Burada müşterek fail olarak nitelendirilebilecek kişinin sorumluluğu açısından da fıkranın son cümlesi problem teşkil etmektedir. Nitekim burada beyanname eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan fark bulunması durumunda failin sorumluluğu bu fıkraya göre olmayacak ve gümrük kanunu çerçevesinde belirlenecektir. Ancak yukarıda örnek olarak verdiğimiz gümrük memurunun sorumluluğu bu durumda neye göre belirlenecektir? Kanaatimizce bu düzenleme kapsamında asli fail ceza almayacakken müşterek fail olarak nitelendirilebilecek kişiler ayrıca cezalandırılacaktır.

2.4.1. Nitelikli Haller

Gümrük kaçakçılığıyla ilgili nitelikli haller 5607 Sayılı Kanun'un 4. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre:

Bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır. Bu amaçla örgütsel suç işlenmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Bu Kanunda tanımlanan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu Kanunda tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Tüzel kişilerin bu maksatla müsaderelerine de atıfta bulunulmuştur.

Bu Kanunda tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu amaçla ise görevini kötüye kullanma sureti ile ya da görevinden çıkar elde etme suretiyle suç işlenmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Bu Kanunda tanımlanan suçların (...), belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur. Burada gerçek içtima hükümleri uygulama alanı bulmuştur.

Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur. Burada da görev suçlarına bir atıf olarak mevcut düzenleme yapılmış ve suç işlenmesi önlenmeye çalışılmıştır.

Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz. Bu fıkra ile ise ülkemizde de son yıllarda ciddi bir sorun haline gelen terör olayları ve benzeri hareketlerin önüne geçmek adına düzenleme yapılmıştır.

Kaçak akaryakıt satışının, 3 üncü maddenin on dördüncü fıkrasında belirtildiği şekilde sabit ya da

seyyar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde verilecek cezalar iki kat artırılır. Alenen devlet egemenliğini hiçe sayıcı olacak bu fiile ağır bir yaptırım öngörülmüştür.

Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Bu suretle ise kişiler üzerinde psikolojik etki oluşturmak amaçlanmıştır.

Sonuç ve Tespitler

5607 Sayılı Kanun hükümlerinde düzenlenen suç tipleri ve cezalar açısından yeni bir düzenlemenin genel anlamda yapılması gerekliliği göze çarpmaktadır. Şöyle ki; kanundaki ifadelerin açık olmayışı ve dahi olayların çözümü açısından uygulama da sıklıkla Yargıtay kararlarına başvurulması kanunun yapısal olarak eksikliklerini ortaya koymaktadır.

Eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması suçunda, düzenlemenin genel ifadeler içeriyor olması yorum yapılmasına sebebiyet verilmekte ve durumda farklı mahkeme ve uygulama yorumları ortaya çıkmaktadır. Bu maddenin daha açık hale kavuşturulması, fail ve iştirak ilişkilerini ve cezalandırılmalarını kanunilik ilkesi çerçevesinde daha adaletli hale getirecektir.

Eşyanın aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemeksizin ülkeye sokmak fiilinde ise VUK' da ki benzer düzenlemeler hatırlanmakta ve düzenleme alanı bulan suçun, özel durum olan Gümrük vergisi koşuluna bağlı olarak ağırlaştırılması isabetli görülmekte olup, bu sayede

kaçakçılık fiilinde caydırıcılık oranının artırılması hedeflenmelidir.

VUK' tan farklı olarak 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda iştirak müessesesi, fiilin sonuçları bakımından ceza azaltıcı bir rol oynamamalıdır. Devletin uluslararası itibarı ve ticaretin can damarı olan Gümrük idarelerine ve dolayısı ile hazineye karşı işlenen suçlar için öngörülen Madde 3 fiilleri açısından genel olarak caydırıcı etkisini artırıcı düzenlemeler arttırılmalıdır.

Nasıl ki teşebbüs aşamasında kalan fiillere tam cezalandırma uygulanıyorsa, yardım eden içinde aynı hükümler uygulanarak, kişiler açısından caydırıcılık sağlanmalıdır.

Son olarak Gümrük çalışanlarının görev suçlarından cezalandırılmalarında da iştirak hükümlerinin uygulanması neticesinde daha ağır cezalar verilmeli ve bu sayede çalışanlar üzerinde de cezanın caydırıcılığı daha etkin olarak hissettirilmelidir.

Kaynakça

- Artuk, Mehmet Emin-Gökçen, Ahmet-Yenidünya, Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası Ankara 2012.
- Aydın Murat, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiiller ve Yaptırımları, Doktora Tezi, 2011-Konya, s. 109-227
- Centel, Nur Hamide Zafer, Özlem Çakmut: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 5237 Sayılı TCK ile İlgili Hükümlere Göre Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Beta, İstanbul, 2008.
- Erman Dönmezer, Ceza Hukuku, Onuncu Baskı
- Günay, Erhan, Uygulamalı 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve ilgili Mevzuat, 4. Bası, Ankara 2007.
- Özbek, Veli Özer, Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı: TCK İzmir Şerhi Genel Hükümler, 2010-Seçkin Yayıncılık, s.635
- Özgenç, İzzet, Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik s.23-27
- 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, <<http://www.mevzuat.gov.tr>, Erişim:10.10.2016>